

Drie nieuwe BSP-nb soorten!

Onlangs heeft de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) besloten waarnemingen van enkele soorten niet langer te beoordelen omdat deze de laatste jaren relatief vaak gezien worden. Het gaat daarbij om Bredebekstrandloper, Roze Spreeuw en Roodkopklauwier. De strandloper en spreeuw worden niet langer beoordeeld vanaf 1 januari 2003 en daarvan zijn waarnemingen uit 2003 dus welkom bij SOVON. Van de Roodkopklauwier dienen waarnemingen in 2003 nog bij het CDNA te worden ingediend (zie www.dutch-birding.nl) en vanaf 1 januari 2004 kan deze soort op het BSP-nb-formulier. Op oude formulieren kunnen de waarnemingen onderaan de soortenlijst worden bijgeschreven (ponscodes: Bredebekstrandloper 729, Roodkopklauwier 1627 en Roze Spreeuw 1680). Een beschrijving van de waargenomen relevante kenmerken is noodzakelijk. Gebruik hiervoor de ruimte onderaan het formulier.

Arjan Boele

zijn. De aantallen verschillen echter van jaar tot jaar, en zijn tijdens strenge winters doorgaans hoger dan in zachte winters. De laatste strenge winter met hoge aantallen was die van 1986/87, toen (ook) in het binnenland veel Strandleeuweriken verschenen (b.v. 1445 in Noord-Brabant en 700 rond Arnhem). De winterse omstandigheden ten noordoosten van Nederland (dik pak sneeuw langs Oostzee in Polen en Duitsland, extreem lage temperaturen in Denemarken) zullen er zeker mee te maken hebben gehad. Jammer dat het BSP toen nog niet liep! De influx in 1997/98 met meer dan 2000 geregistreerde vogels viel echter in een winter die zacht was, niet alleen bij ons maar ook langs de Deens-Duitse Waddenkust en de zuidelijke Oostzee. De wel eens geopperde mogelijkheid dat de winterhabitat in het Duitse Waddengebied minder geschikt geworden is (waardoor meer vogels zuidelijker afzak-

ken), vertaalt zich niet in de trend van de latere jaren. Na genoemde recordwinter nemen de gemelde aantallen namelijk af, wat ook reëel lijkt te zijn. Ook de aantallen tijdens de maandelijkse watervogeltellingen vertonen immers een neerwaartse lijn. Misschien heeft de serie zachte winters het mogelijk gemaakt dat grotere aantallen ten noordoosten van Nederland blijven overwinteren. Het is althans niet te hopen dat de al geruime tijd gemelde achteruitgang in de Scandinavische brongebieden van onze overwinteraars verantwoordelijk is voor de afname. Gezien eerdere ervaringen met deze kleurrijke kwelderbewoner is het niet onmogelijk dat er in de komende winters toch weer grote groepen zullen verschijnen.

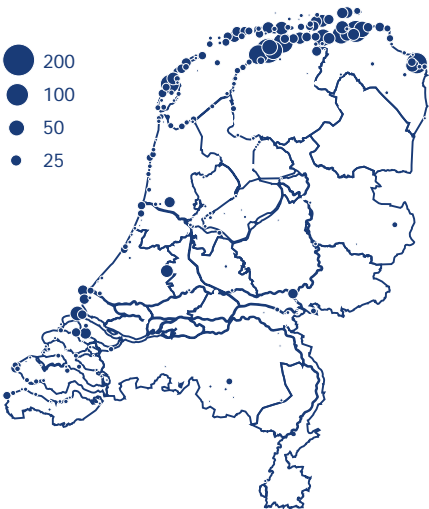
Gert Ottens & Erik van Winden

Ijsvogel schrijft vogelhistorie in 2002

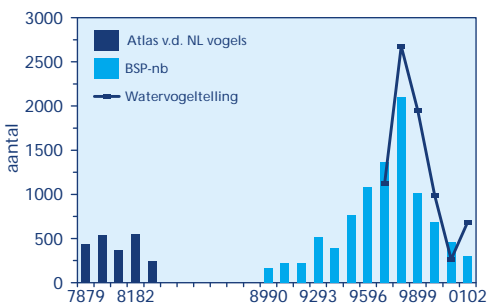
Was 2001 al goed voor broedende Ijsvogels (geschat aantal van 375-425 broedparen), 2002 overtrof alle verwachtingen. 'Het jaar van de Ijsvogel', waarin op allerlei manieren aandacht zou worden gevraagd voor deze spectaculaire soort, was dus uitermate goed getimed. We kozen voor dit jaar om de maximale verspreiding en populatiegrootte in een ijsvogelrijke periode vast te kunnen leggen. Van een winter was voor de vijfde maal in successie nauwelijks sprake en de waarnemingen stroomden uit heel Nederland binnen via mails, telefoontjes, formulieren en publicaties. Het voorlopig landelijk totaal kwam uit op maar liefst 550-600 broedparen (SOVON-Nieuws 16[2003]1: 15-16). Na al het pluis- en speurwerk van tellers, DC's en anderen blijkt het aantal nog aanmerkelijk hoger: er werden uiteindelijk 616 broedgevallen bekend. De populatie is zelfs nog groter geweest, want ondanks alle (extra) inspanningen zijn toch bepaalde delen van het land aan de aandacht ontsnapt (of werden de resultaten niet doorgegeven). Zo zijn er diverse verdachte gevallen (waarnemingen in mei) zonder broedbevestiging en werden enkele 'altijd' bezette gebieden in 2002 onverhoopt niet onderzocht. Voor deze gebieden is het aantal waarschijnlijk gemiste Ijsvogels ingeschat, vaak door

de DC, soms ook rekening houdend met de in de atlasperiode 1998-2000 gemelde aantallen. Een beetje tricky is echter dat tussen eerste en tweede broedsel verplaatsingen kunnen plaatsvinden, zodat moet worden opgepast voor overschattingen. Al met al houden we voor 2002 een range van 650-700 paren aan. Dit is een ongekend hoog aantal dat zijn sporen nog lang achter zal laten in de vogelhistorie. Dankzij de inzet van velen is 'Het Jaar van de Ijsvogel' een groot succes geworden. De aantallen in vroegere topjaren zoals 1975, 1984 (in beide gevallen rond 300 paren) en 1995 (400) zijn in het licht van latere kennis en ervaring wellicht wat onderschat, maar kunnen niet tippen aan het totaal in 2002. Verbetering van de waterkwaliteit, meer nestgelegenheid (natuurontwikkeling, afgravingen, beekloopherstel e.d.) en een lange reeks van zachte winters hebben ongetwijfeld een bijdrage geleverd aan de topscore van de blauwe flits.

Harvey van Diek, Michiel van der Weide & Arend van Dijk

Figuur 3. Verspreiding van Strandleeuwerik in 1989-2002. Weergegeven is het gemiddeld seizoensmaximum per atlasblok.

Figuur 4. Aantalsontwikkeling van Strandleeuwerik weergegeven als seizoensmaximum. In blauw de onderzoeksperiode van de Atlas van de Nederlandse Vogels (1987), in lichtblauw de BSP-aantallen. De zwarte lijn geeft de aantallen tijdens de watervogeltellingen weer. Omdat het Waddengebied niet maandelijks volledig is geteld, zijn hier de ontbrekende getallen bijgeschat.